

25.6.2002

1636/4/00

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Esittelijä Håkan Stoor

VAMMAISPALVELU ON MYÖNNETTÄVÄ, VAIKKA KUNTA OLISI HAKENUT MUUTOKSEN- HAKULUPAA

1 KANTELU

Kantelija kertoo 13.7.2000 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa, että hänen vammaispalveluasiansa käsittelyssä on viivytelty ja että A:n kunnan viranomaiset ovat jättäneet noudattamatta hallintotuomioistuinten päätöksiä. Hän pyytää oikeusasiamiestä puuttumaan A:n kunnan viranomaisten toimintaan sekä velvoittamaan viranomaisia myöntämään hänelle vammaispalveluna hakemansa tukitoimet.

2 SELVITYS

A:n kunta toimitti pyynnöstäni tänne kunnan perusturvalautakunnan ja sosiaalityöntekijän - - - selvityksen ja antoi 23.10.2000 lausunnon. Ne ovat tämän päätöksen liitteinä.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Kantelija haki 8.8.1996 vammaispalveluna korvausta uuden auton automaattivaihteiston kustannuksiin 13 500 markkaa ja sähkösäätöisen kuljettajan istuimen kustannuksiin 6 200 markkaa, yhteensä 19 700 markkaa.

Viranhaltija hylkäsi hakemuksen 23.9.1996 sillä perustella, että kysymyksessä olevat laitteet oli asennettu autoon jo tehtaalla. Tämän vuoksi niitä ei voitu pitää vammaispalveluasetuksen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuina muutostöinä. Perusturvalautakunta pysytti 13.11.1996 viranhaltijan päätöksen.

- - - lääninoikeus hylkäsi kantelijan valituksen perusturvalautakunnan päätöksestä, mutta korkein hallinto-oikeus kumosi 12.4.1999 lääninoikeuden ja perusturvalautakunnan päätökset ja palautti asian lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan kysymyksessä olevia laitteita ei voida pitää siten auton hankintahintaan kuuluvina, että niihin ei voitaisi erikseen myöntää korvausta.

Perusturvalautakunta teki 9.6.1999 uuden päätöksen, jolla se hylkäsi kantelijan hakemuksen tällä kertaa sillä perusteella, etteivät auton muutostyöstä aiheutuneet kustannukset olleet vammaispalveluasetuksessa tarkoitettulla tavalla välttämättömiä. Lautakunnan päätöksen mukaan uuden auton

hankkiminen ei ollut perusteltua, koska kantelijan entisessä, vuonna 1994 hankitussa autossa oli jo automaattivaihteisto. Tämän vuoksi automaattivaihteiston asentaminen ei ollut välttämätöntä. Sähkökäyttöisen kuljettajan istuimen hankkimistakaan lautakunta ei pitänyt välttämättömänä.

- - - hallinto-oikeus kumosi päätöksellään 18.4.2000 A:n perusturvalautakunnan päätöksen ja palautti asian lautakunnan uudelleen käsiteltäväksi. Hallinto-oikeus totesi, että sekä sähköisen kuljettajan istuimen että automaattivaihteiston asentamisesta johtuneet kustannukset olivat kantelijan vammaan laatuun nähden vammaispalveluasetuksen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuja välttämättömiä muutostöitä. Hallinto-oikeus ei ottanut asiaa enemmälti ratkaistavakseen.

Perusturvalautakunta myönsi 26.6.2000 korvauksen sähkökäyttöisen kuljettajan istuimen kustannuksiin. Automaattivaihteiston osalta lautakunta on hakenut muutoksenhakulupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta, jossa asian käsittely on edelleen kesken.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Auton muutostöiden korvaaminen vammaispalveluna

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (759/1987, vammaispalveluasetus) 17 §:n 1 momentin mukaan korvausta auton hankkimisesta aiheutuviin kustannuksiin suoritetaan sellaiselle vammaiselle henkilölle, joka tarvitsee autoa vammansa tai sairautensa johdosta liikkumisessa. Saman säännöksen 2 momentin mukaan korvauksen määrä on puolet auton hankkimisesta aiheutuvista kustannuksista. Vakiomalliseen autoon tehdyt vammaan vaativat välttämättömät muutostyöt korvataan kuitenkin kokonaan.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987, vammaispalvelulaki) 9 §:n 1 momentin mukaan auton hankkimisesta aiheutuvien kustannusten korvaaminen on niin sanottu määrärahasidonnainen tukitoimi, jonka kunta järjestää tarkoitukseen varattujen määrärahojen puitteissa.

3.2.2

Kannanotto korkeimman hallinto-oikeuden ja - - - hallinto-oikeuden päätösten täytäntöönpanoon

Korkein hallinto-oikeus on päätöksessään 12.4.1999 ottanut kantaa siis vain siihen kysymykseen, olivatko tehtaalla asennetut auton lisävarusteet sellaisia vammaispalveluasetuksen 17 §:n 2 momentissa tarkoitettuja muutostöitä, jotka korvataan kokonaan. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perusteluissa todetaan, että hakemusta ei voida hylätä valituksenalaisessa päätöksessä mainitulla perusteella. Tämän vuoksi lautakunta saattoi asiaa uudelleen käsitellessään hylätä hakemuksen toisella, lainmukaisella perusteella. Vammaispalveluasetuksen 17 §:n 2 momentin perusteella lautakunnan tulikin ottaa kantaa siihen, olivatko muutostyöt edellä mainitun lainkohdan mukaan välttämättömiä. Käsitelmäni mukaan lautakunta on tehnyt tämän päätöksen sille kuuluvan harkintavallan nojalla. En myöskään näe aihetta epäillä, että se olisi tältä osin käyttänyt harkintavaltansa väärin.

Sen sijaan perusturvalautakunta on käsitykseni mukaan menetellyt lainvastaisesti, kun se on jättänyt panematta täytäntöön --- hallinto-oikeuden 18.4.2000 antaman päätöksen automaattivaihteesta aiheutuneiden kustannusten osalta sillä perusteella, että asiassa on haettu valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Hallintolainkäyttölain (586/1996) 31 §:n 3 momentin mukaan valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa silloin, kun asiassa tarvitaan valituslupa. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että päätöstä on tällaisessa tapauksessa pidettävä lainvoimaisena (Hallberg-Ingnatius-Kanninen, Hallintolainkäyttölaki, s. 232). Käsitykseni mukaan perusturvalautakunta on velvollinen panemaan hallinto-oikeuden lainvoimaisen päätöksen täytäntöön kokonaisuudessaan, vaikka se on hakenut asiassa valituslupaa.

3.2.3

Kannanotto viivytelyyn asian käsittelyssä

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa.

Kantelija oli jättänyt hakemuksensa vuonna 1996 ja asia on ollut vireillä eri viranomaisissa nyt lähes kuusi vuotta. Käsitykseni mukaan pitkä käsittelyaika on johtunut ensinnäkin asian käsittelystä muutoksenhakuasteissa vuosina 1996-1999. Toiseksi se on johtunut siitä, että kantelija joutui hakemaan muutosta vielä senkin jälkeen, kun korkein hallinto-oikeus oli palauttanut asian lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi. Kolmanneksi pitkä käsittelyaika on johtunut siitä, että perusturvalautakunta ei pannut täytäntöön --- hallinto-oikeuden 18.4.2000 antamaa päätöstä automaattivaihteiston korvaamisen osata.

Kuten olen edellä todennut, pidän viimeksi mainittua menettelyä lainvastaisena ja katson siten myös, että korvauksen maksamisessa on tältä osin viivytelty aiheettomasti.

Mitä tulee asian käsittelyyn vuosina 1996-1999, totean, että muutoksenhakumenettelyssä oli kysymys siitä, voitiinko auton muutostyöt korvata kokonaan vai sisältyivätkö ne auton hankintahintaan. Tästä oikeuskysymyksestä oli tapahtuma-aikana esitetty erilaisia käsityksiä. Nykyinen tulkinta, jonka mukaan tehtaallakin suoritettavat muutostyöt ovat kokonaan korvattavia, vakiintui vasta korkeimman hallinto-oikeuden vuonna 1999 antaman päätöksen jälkeen. Tämän vuoksi en katso, että A:n kunnan viranomaiset olisivat viivytelleet kantelijan hakemuksen käsittelyssä vuosina 1996-1999.

Olen edellä kohdassa 3.2.2 katsonut, että lautakunta teki 9.6.1999 toisen hylkäävän päätöksensä harkintavaltansa rajoissa. Mielestäni on kuitenkin pidettävä epäkohtana, että kantelija joutui hakemaan asiassa muutosta kaksi kertaa. Käsitykseni mukaan asian käsittelyä olisikin voitu nopeuttaa, jos kantelijan hakemus olisi alkujaan käsitelty myös auton hankkimisavustusta koskevana asiana.

Kun kunnan viranomaiset perustelivat hylkääviä päätöksiään vuonna 1996 sillä, että auton muutostöitä ei korvata erikseen, koska ne sisältyivät auton hankintahintaan, olisi käsitykseni mukaan ollut johdonmukaista käsitellä asia myös auton hankkimisavustusta koskevana asiana tai ainakin neuvoa kantelijaa siinä, että hän voi hakea korvausta tällä perusteella. Tällä tavoin tuen tarve olisi voitu

saattaa viranomaisten harkittavaksi jo alkuperäisen hakemuksen yhteydessä. Käsitykseni mukaan hyvään hallintoon kuuluva palveluperiaate edellyttää, että viranomaiset antavat asiakkailleen tietoa hallinnonalaansa kuuluvista säännöksistä. Tämän on erityisen tärkeää silloin, kun palvelu tai tukitoimi voidaan myöntää eri säännösten perusteella.

Asiakirjoista käy ilmi, että perusturvalautakunta on asiaa ensimmäistä kertaa käsitelleessään 13.11.1996 osittain perustellut hylkäävää päätöstään sillä, että uuden auton hankintahinta oli kohutuuton ja että aikaisemman auton käyttöikä oli vähäinen. Muutoksenhaussa kantelija kuitenkin rajasi asian koskemaan vain auton muutostöiden korvaamista. Asiakirjoista ei käy ilmi, millä tavalla häntä oli asiassa neuvottu. Tämän vuoksi pidän tältä osin riittävänä toimenpiteenä, että kiinnitän vastaisen varalle A:n kunnan sosiaaliviranomaisten huomiota asiakkaiden neuvonnan tärkeyteen.

3.3

Toimenpiteet

Saatan kohdassa 3.2.2 mainitun käsitykseni lainvoimaisen päätöksen täytäntöönpanosta A:n kunnan viranomaisten tietoon. Lisäksi kiinnitän kohdassa 3.2.3 sanotulla tavalla viranomaisten huomiota asiakkaiden neuvonnan tärkeyteen. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni A:n kunnanhallitukselle ja perusturvalautakunnalle. Pyydän samalla, että perusturvalautakunta ilmoittaa minulle 31.8.2002 mennessä, mihin toimenpiteisiin se on ryhtynyt tämän päätökseni johdosta.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.